

побудова індивідуальної траєкторії навчання, економічність (засвоєння більшого обсягу інформації за одиницю часу); ергономічність (навчання у співпраці, присутність сприятливого емоційного мікроклімату, без перевтоми); формування позитивної мотивації в освоєння дисципліни, що надає можливість виявити особисті якості студентів, впливати на зону найближчого розвитку в навчанні.

Література:

1. Голубева Н. Б. Развитие критического мышления как важный элемент формирования профессионально-ориентированной иноязычной компетенции. *Вестник университета*. 2015. № 3. С. 257–261.
2. Горобець І. А., Маковська Г. Я. Інноваційні технології у викладанні іноземної мови професійного спрямування. *Молодий вчений*. Миколаїв, 2018. № 3.2 (55.2). С. 56–59.
3. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів / за відп. ред. Бахтіярова Х.Ш., наук. ред. Арістова А.В., упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
4. Трапезникова Г. А., Хабибуллина Ф. Я. Использование технологии критического мышления при обучении студентов языкового факультета общественно-политической лексике. *Вестник Марийского государственного университета*. 2017. Т. 11. № 2 (26). С. 46–52.

Цимбал С. В.

Основи опанування людиною іншомовним мовленням

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ*

Оволодіння людиною іншомовним мовленням означає, що воно стало

невід'ємною частиною її самої, її думок і відчуттів, її свідомості і підсвідомості; що воно увійшла до психіки людини природно та органічно, і вона управляє нею не лише на рівні усвідомленості, але і не замислюючись. Навчитися оперувати мовними знаками, конструювати з них фрази і навіть цілі тексти можна суто механічно, як і математичними символами, проте таке мовлення, хоч і може бути за цілою низкою ознак мовною діяльністю, власне мовою ще не буде. «Мовлення, повноцінне мовлення людини – не система знаків, значення і вживання яких може бути довільно встановлено і вивчено, як вивчаються правила операції знаками, алгебри...» [1, с. 397]. Для оволодіння справжнім словом, необхідно, щоб воно було не просто вивчено, а стало органічною частиною, не лише пам'яті людини, але і усієї її психіки, що полягає як із свідомих, так і несвідомих зон. Усі психічні процеси (без виключення), як когнітивні, так і емоційні, не просто пов'язані з мовленням і служать помічниками в її освіті, але і є неодмінними мовленнєвими складовими. На підтвердження цього Л.М. Веккер говорить про «єдину теорію усіх психічних процесів», включаючи і навіть висуваючи на перший план мовлення, називаючи ці процеси «наскрізними» у тому сенсі, що вони є не лише взаємопроникними, але і єдиними [2, с. 491, 605-606].

Іншомовне «вивчене мовлення», успіхів в якому досягли лише за рахунок усвідомленої пізнавальної діяльності, заснованої на роботі довільної уваги і пам'яті, але яка не стала органічною частиною усієї психіки людини, але яку багато хто (особливо педагоги) за традицією називає мовленнєвою діяльністю, марно буває штучною і скутою. Найчастіше її характеризує акцент рідної мови і така ж побудова фраз – людина будує це мовлення з мовних знаків, усвідомлено і цілеспрямовано, погодившись, головним чином, із законами і моделями рідної мови, але ні про який автоматизм, що породжується роботою несвідомих пластів психіки, говорити не доводиться. Люди, що вивчали мову таким конструктивістсько-механістичним способом, мають великі складнощі і з розумінням мовлення (багато хто стверджує, що вони просто його не «чують»,

мовлення є для них нерозбірливим шумом), а справа у тому, що при його навчанні природні закони сприйняття мовлення, первинні при оволодінні мовленням, не лише не враховувалися, але і були порушені. У нашому розумінні той, хто навчається, опановує іноземним мовленням тоді, коли йому раптом починають снитися сни на іноземній мові, коли, несподівано для себе, людина помічає, що стала на ній думати, і коли усвідомлює, що їй набагато простіше написати листа або скласти розповідь іноземною мовою, а не перекладати з рідної – у буденному житті таке володіння іноземною мовою називається вільним.

Призначенням психолінгвістики є допомога людям в оволодінні іноземним мовленням у тій мірі свободи, про яку ми говоримо. І саме тому прагнемо розібратися не лише у зовнішніх, але і у внутрішніх психічних законах мовлення, які працюють як на рівні свідомості, так і підсвідомості, вважаючи, що і ті та інші повинні бути предметом психолінгвістичного вивчення. Виходячи з усього вищезазначеного, можна запропонувати таке визначення психолінгвістики. Психолінгвістика – це наука про людське мовлення, що розглядається комплексно – психологічно і лінгвістично: як засіб спілкування (тобто мовний код, мовна система), психічний і психофізіологічний процес, мовленнєва діяльність і поведінка, особлива властивість людської особистості. Об'єктом і предметом психолінгвістики, відповідно, є мовлення в усій багатогранності його лінгвістичних і психічних сторін.

У науковців збереглися традиції чистої лінгвістики, що навіть у своїх психолінгвістичних роботах, не дивлячись на вимоги часу до об'єднання мовознавства із психологією, вони намагаються ці сфери науки розвести якнайдалі, а у своїх дослідженнях мовлення виокремлювати лише лінгвістичні феномени. Так, наприклад, можна зустріти у О.М. Шахнаровича такі положення: лінгвістика протиставляє мову як систему мові як процесу (мовлення); сучасна психологія мовлення протиставляє механізм (мовну

здатність) і процес (мовленнєву діяльність); для психолінгвістики характерним є співвідношення мови як системи і мови як здібності (мови як мовленнєвого механізму) [3, с. 62-63].

Відзначаючи сучасний виток у розвитку психолінгвістики, ним пропонується співвідношення – «тріада «мова – мовна здатність – мовна діяльність» [3, с. 62]. Дійсно, співвідношення досліджуваних явищ на початкових, аналітичних, стадіях їхнього вивчення і на певних рівнях розвитку науки є цілком виправданими і навіть необхідними, оскільки дозволяють, абстрагуючись від самого феномена, будувати його апроксимовані моделі з метою вивчення принципів функціонування цього феномена. Проте аналітичний етап дослідження завжди припускає подальший етап синтезу, і сучасний рівень розвитку науки вимагає приступити до його здійснення, а також об'єднувати і розглядати досліджувані явища не лише в усій їхній повноті і багатогранності, але і із застосуванням даних суміжних наук, тобто міждисциплінарний.

О.М. Шахнарович зазначає, що «варто розрізняти: мову як абстрактну надіндивідуальну систему; мовну здатність як механізм (функцію індивіда); мовлення як індивідуальний акт реалізації мовної здатності» [3, с. 63]. Як бачимо, мовлення розглядається у них не як феномен, що належить людині, а точніше людям взагалі, які, не зважаючи на масу індивідуальних особливостей (зокрема мовленнєвих), володіють цілою низкою загальних (у нашому випадку мовленнєвих) рис, а певному індивіду, тобто людині, наділеній за визначенням особливими, характерними лише їй особистісними якостями. Таке розуміння, коли мова кваліфікується як явище узагальнене, соціальне, а мовлення – як явище індивідуальне, широко поширене в сучасному мовознавстві з середини ХІХ століття.

Література:

1. Рубинштейн С.Л. Человек и мир / С.Л. Рубинштейн. – М. : Наука, 1997. – 190 с.

2. Веккер Л.М. Психика и реальность: единая теория психических процессов / Л.М. Веккер. – М. : Смысл, 2000. – 685 с.

3. Арама Б.Е. Интонация и модальность / Б.Е. Арама, А.М. Шахнарович. – М. : Тамбов, 1997. – 124 с.

Чевичелова О. О., Скрипник Н. С.

Формування граматичної компетенції студентів при вивченні іноземної мови у ЗВО

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Нині при навчанні іноземної мови дослідники все частіше наголошують на важливості мовленнєвої компетенції, обґрунтовуючи це тим, що швидкість мовлення і формування мовленнєвих стратегій важливіші за мовну грамотність, і що маючи невеликий запас мовних засобів можна ефективно вирішувати практично будь-які комунікативні завдання.

Однак слід наголосити, що обмежений словниковий запас і поверхнєве знання граматики є серйозною перешкодою не тільки для розвитку вмінь говоріння та письма, а й для формування ефективних навичок читання та аудіювання. Отже, при навчанні іноземної мови студентів-нелінгвістів необхідно приділяти не меншу увагу мовному компоненту, зокрема лексико-граматичній складовій мовної компетенції. Оскільки володіння прийомами лексико-граматичного кодування та декодування лежить в основі розуміння та продукування мови, особливу увагу у мовній підготовці студентів-нелінгвістів слід приділяти розвитку їх умінь якісно оперувати іншомовним лексико-граматичним кодом при мовомисленні та мововідтворенні [1].

Питання навчання граматики отримали досить широке висвітлення у науково-педагогічній літературі. У численних публікаціях на цю тему